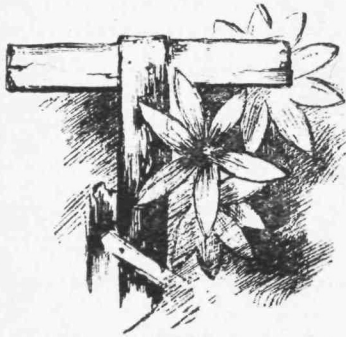

Ο ΕΞΩΡΑΪΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ Κ. ΟΦΦΜΑΝ

Α σχέδια πρὸς ἐξωραϊσμὸν καὶ ἐπέκτασιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα κατ' ἐντολὴν τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων ἐξεπὸνήσεν ὁ τεχνικὸς σύμβουλος τοῦ δήμου Βερολίνου κ. Α.

Ὁφφμαν, 1) ἐκδοθέντα πρὸ τινος προεκάλεσαν τὴν προσοχὴν ὄχι μόνον τῶν εἰδικῶν περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα καὶ τεύχη ἰδιαίτερα δι' αὐτὰ ἀφιέρωσαν, ἀλλ' ἐπέσυραν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τοῦ Βερολινεῖου ἡμερησίου τύπου, ὅστις τόσον σπανίως διαθέτει τὴν φιλοφροσύνην του καὶ δι' ὑποθέσεις ἑλληνικὰς.

Ἴδου αἱ γνώμαι τοῦ κ. Ὁφφμαν, τὰς ὁποίας ἀνεκοίνωσεν εἰς Ἑλληνα διαμένοντα ἐν Βερολίῳ, ὡς πρὸς τὸν ἐξωραϊσμὸν τῶν Ἀθηνῶν.

—Πρὸ παντός—εἶπε—πρέπει νὰ κρατήσετε ἰδιαίτερον χαρακτήρα, τὸν ὁποῖον καὶ τώρα ἔχει ἡ πόλις σας. Μὴ θελήσετε νὰ μιμηθῆτε τὰς νεωτέρας Εὐρωπαϊκὰς μεγαλουπόλεις. Ἐμεγάλωσαν, ἐπεξετάθησαν αἱ πλείστα πολὺ ἀποτόμως, καὶ μὲ τὴν ἀδικαιολόγητον συμπύκνωσιν τῶν συνοικισμῶν, παρηγωνίσθησαν ὅλα τὰ ἀξιώματα τῆς αἰσθητικῆς.

«Πρωτίστως πρέπει νὰ κανονισθῇ τὸ ἀνώτατον ὕψος τῶν οἰκοδομῶν. Ὅχι περισσότερα ἀπὸ τρία πατώματα. Ἀφήσατε τὸ Ἀττικὸν σας φῶς ἐλεύθερον νὰ πλημμυρῇ τοὺς δρόμους σας, μὴ στεροῦντε κανένα ἀπὸ τὸν εὐεργετικὸν σας ἥλιον καὶ περιορίσατε οὕτω συγχρόνως τὴν ἀδικαιολόγητον ὑπερτίμησιν τῶν οἰκοπέδων.

«Σχετικῶς μὲ τὰ οἰκόπεδα θὰ προέτεινα ὅπως ὁ δῆμος ἐξεύρη ἤδη κατάλληλα—τὰ ὁποῖα εἰς τὰ σχέδιά μου ὑποδεικνύω—εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως καὶ τὰ ἀγοράσῃ, ὅπως ἐκεῖ βραδύτερον ἀνεγερθῶσι δημόσια καὶ δημοτικά κτίρια.

1) Ἐικόνα τοῦ κ. Ὁφφμαν ἐδημοσίευσεν ἡ «Παναθηναίκα» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 112 τεύχος.

«Τὰ δημόσια κτίρια πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸ κέντρον καὶ τὸ στόλισμα μιᾶς συνοικίας. Νομίζω δὲ ὅτι πρέπει διὰ παντὸς τρόπου νὰ ὑποβοηθῆται ἡ ἀνάπτυξις διαφόρων συνοικιῶν, καὶ πολὺ θὰ συντελέσῃ εἰς τοῦτο ἡ ἀνεγερσις μικρῶν κομψῶν μουσείων εἰς διάφορα τῆς πόλεως μέρη.

«Χωρὶς νὰ παρίδω τὴν ἀνάγκην ὑπάρξεως κεντρικοῦ μουσείου, ἐν ᾧ νὰ δύναται τις νὰ παρακολοῦθῇ ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῆς τέχνης, νομίζω, ὅτι κάλλιστα εἶνε δυνατόν πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματά σας, κεχωρισμένως νὰ φιλοξενηθοῦν εἰς ἰδιαίτερα μουσεῖα.

«Ἀπολαμβάνει κανεὶς περισσότερον ἐν ἀριστουργημα ὅταν ἀπομεμονωμένον τὸ θαυμάζει, καὶ οἱ ξένοι, οἱ ὁποῖοι τώρα μὲ μίαν ἐπίτρεψιν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἄλλην τοῦ Μουσείου σας ἱκανοποιοῦν ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν ὅλον τὸν πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην ἔρωτά των, θὰ εἶναι πλέον ἠναγκασμένοι ἀναζητοῦντες τὰ καθ' ἕκαστον μουσεῖα, νὰ μένουν περιττότερον εἰς τὴν πόλιν σας. Μὲ τὰ μικρὰ αὐτὰ μουσεῖα, τοὺς κήπους οἱ ὁποῖοι θὰ τὰ περιβάλλουν, καὶ τὴν κίνησιν τῶν ξένων, θὰ δοθῇ νέα ζωὴ εἰς τὰς συνοικίας, αἱ ὁποῖαι πλέον αὐτομάτως τρόπον τινὰ θὰ προσδεύουν.

«Ἦρχισα μὲ τὰ μουσεῖα, ἀλλ' ὅταν σκέπτεται κανεὶς περὶ ἐξωραϊσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν, πρέπει πρὸ παντός νὰ καθοδηγῆται ἀπὸ τὰς ἀρχαιοτήτάς των. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐχάραξα μίαν μεγάλην λεωφόρον, τὴν ὁποῖαν κατὰ σύστασιν τοῦ δημάρχου ἐσχεδιάσα, οὕτως ὥστε νὰ θίγῃ τὰ κυριώτερα καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα.

«Ἡ περιφερεικὴ αὕτη λεωφόρος ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, μὲ μίαν κομψὴν καμπύλην ἀπὸ τὸ Μοναστηράκι θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Ὠρολόγιον τοῦ Κυρρήστου, ἐκεῖθεν ἀπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, θὰ περιβάλλῃ τὴν Ἀκρόπολιν, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ Θησεῖον.

«Ἐνθυμηθῆτε τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους. Ὁπισθὲν του εἰς ὀλίγων μέτρων ἀπόστασιν μία ἐντελὴς νέα οἰκοδομή. Δὲν νομίζετε, ὅτι τὸ κτίριον αὐτὸ ταράσσει ἐντελῶς τὴν γαλήνην, ἡ ὁποῖα πρέπει νὰ περιβάλλῃ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς σας τόπους;

«Ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν περίξ οἰκοδομῶν καὶ κατεδάφισις αὐτῶν θὰ εἶναι πολυδάπανος διὸ τὸν Δῆ-

μον, και δι' αὐτὸ θὰ προέτεινα ἀπλούστατα νὰ φευθοῦν ἐκεῖ τρεῖς ἢ τέσσαρες κυπάρισσοι, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰς ὥρας τῶν γραμμῶν, τελείως προσαρμοζόμεναι εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ρυθμὸν, θὰ ἀπετέλουν τὸ καλλίτερον πλῆθον διὰ τὰ ἐν τῇ πόλει μνημεῖα.

«Καὶ τὸ Θηπειὸν. Τοῦ ἔχετε ἀρήρη ἓνα χῶρον πολὺ ἐκτεταμένον, τοῦ ὁποῖου δὲν δύνανται νὰ δεσπόσῃ. Θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ περιβάλλουν κῆποι διὰ μέσον τῶν ὁποίων νὰ φθάσῃ κανεὶς ἕως ἐκεῖ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἄλλως τε δὲν νομίζω ὅτι ἦτο ἀπομεινωμένον ὡς σήμερον.

«— Ἄλλὰ—λέγει ὁ κ. "Οφφμαν—διὰ τὰς ἀρχαιότητάς σας θὰ ἔχετε ἀκούσῃ πολλά· θὰ προτιμῶτε τώρα νὰ μάλιστα τὰ σχέδιά μου διὰ τὴν νέαν πόλιν. Ἀκολουθήσατέ με λοιπὸν νὰ φθάσωμεν μαζὴ εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν. Τὸν φαντάζομαι μεταξὺ τοῦ νῦν σταθμοῦ τοῦ ΣΠΑΠ καὶ τοῦ τῆς Λαρίσσης.

«Διὰ τὸν ἐπιτρεπτόμενον τὸ πρῶτον μίαν νέαν πόλιν, ἢ πρώτη ἐντύπωσις ἀπὸ τὸν σταθμὸν βαρύνει πολὺ. Δὲν ἐννοῶ τὸ κτίριον τοῦ σταθμοῦ. Αὐτὸ ἀνήκει εἰς τὰς μηχανάς μὲ τὰ κάρβουνα καὶ τὸν καπνὸν τῆς, εἰς τοὺς ἀχθοφόρους μὲ τὰς φανασκίας τῶν. Ἐκεῖ πρέπει πρωτίστως νὰ ἐνδολύνεται ὁ ταξιδιωτὴς.

«Ἄλλ' ἢ πρώτη ἐντύπωσις διὰ τὸν ταξιδιωτὴν μόλις ἐξέβη τοῦ σταθμοῦ πρέπει νὰ εἶναι αὐτόχημα σαγηνευτικὴ.

«Ἀπὸ τὴν κεντρικὴν εἴσοδον τοῦ σταθμοῦ ἐξάραξα μίαν μεγάλην λεωφόρον ἢ ὁποῖα νὰ καταλήγῃ εἰς ὠραίαν πλατεῖαν. Ἐν τῇ μέσῳ αὐτῆς φαντάζομαι ἀνεγειρομένην ὑψηλὴν στήλην μὲ ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ ὁποῖα νὰ στέλλῃ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν πρῶτον χαιρετισμὸν εἰς τοὺς ταξιδιωτάς. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λεωφόρου, τὴν πλατεῖαν τοῦ σταθμοῦ τὴν ἐσχεδίασα ἡμικυκλικήν. Μὲ τὸ δμοιόρρυθμον τῶν οἰκοδομῶν τῆς, τὰς ὁποίας διαχωρίζουν στήλαι φέρονσαι ἀγαλμάτια, θὰ ἀποτελῇ ἓν σύνολον ἐντελῶς ἁρμονικόν, τὸ ὅποιον εἰς τὸ βάθος θὰ συμπληροῖ ἢ ἐπιβλητικὴ στήλη τῆς Ἀθηνᾶς.

«Ἡ λεωφόρος θὰ καταλήγῃ μεταξὺ τοῦ Ἀρχαιολ. Μουσείου καὶ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας, περίπου εἰς τὸ ὕψος αὐτῆς. Ἡ πλατεῖα Ὁμονοίας εἶναι καὶ θὰ μὲν ἔφ' ὅσον καὶ ἂν ἐπεκτείνεται ἢ πόλις τῶν Ἀθηνῶν τὸ κέντρον αὐτῆς. Καὶ ὡς κέντρον τῆς ὅλης κινήσεως, πρέπει ἄλλως νὰ διαρρυθμισθῇ. Ἐν πρώτοις θὰ ζητήσω τὴν θυσίαν τοῦ κηφαρίου. Τὰ κομψὰ αὐτὰ στολισματα τῶν πόλεων δὲν ἔχουν τὴν θέσιν τῶν ἐν τῇ μέσῳ τῆς κινήσεως.

«Εἰς τοιαῦτα κέντρα πρέπει ὀλόκληρος ὁ χῶρος νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς ἀνάγκας τῆς συγκοινωνίας.

«Τὸ κηπαρίον τὸ σημερινόν, τὸ ἀντικαθιστῶ εἰς τὸ σχεδιάγραμμά μου, διὰ τετραγώνου στοῖς, μὲ κομψοὺς κίονας Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ. Δὲν πρόκειται μόνον νὰ κοσμήσῃ τὴν πλατεῖαν ἢ στοὰ αὐτή. Εἰς κέντρον τῆς κινήσεως εἶναι εὐεργετικὸν παρόμοιον καταφύγιον. Τὰ πλεονεκτήματά τῆς δὲ θὰ τὰ ἐκτιμήσουν οἱ Ἀθηναῖοι, τόσον μὲ τὸν φοβερὸν βορρῆν ἢ τὰς βροχὰς τοῦ χειμῶνος, ὅσον καὶ μὲ τὸν καυστικὸν ἥλιον τοῦ θέρους. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς στοῖς αὐτῆς θὰ ὑπάρξῃ ἢ εἴσοδος τοῦ ὑπογείου σιδηροδρόμου, προεκτεινομένου ἕως ἐκεῖ, ἀφοῦ πλέον δὲν ἐξυπηρετῇ συγκοινωνίαν μὲ προάστεια, ἀλλ' αὐτὴν ταύτην τὴν συγκοινωνίαν ἐν τῇ πόλει.

«Πρέπει νὰ συμπληρωθῇ τὸ δίκτυον τῶν τροχιοδρόμων καὶ εἰς ἀπώτερον μέλλον θὰ κατασκευασθῇ ὑπόγειος περιφερικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν Πύνακα θὰ φθάσῃ εἰς τὰς βορείους ὑπορείας τοῦ Λυκαβητοῦ.

«Ἀπὸ τὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας φθάνομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, χωρὶς νὰ συναντήσωμεν πολλὰς καινοτομίας:

«Ὅτι ὑπάρχει καλὸν τὸ ἀφίνω ἄθικτον καὶ λυποῦμαι μόνον διότι εἰς τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου τὰ τρία κτίρια ἀδικοῦνται μὲ τὴν γειτνιάσιν τῶν.

«Ἐρχόμεθα εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Ἐδῶ ἔχετε μίαν τοποθεσίαν, ἢ ὁποῖα μένει ἐντελῶς ἀνεκμετάλλετος. Ὁ κῆπος τῶν Μουσῶν, μοῦ φαίνεται ὡς ἀν καταποτισμένους. Θὰ τὸν ἤθελα ὠραιότερον, πλουσιώτερον καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὸ ὕψος τῆς πλατείας τῶν Ἀνακτόρων. Τὸν ὠραῖον αὐτὸν κῆπον τὸν φαντάζομαι περιβαλλόμενον ἀπὸ ὀρθογώνιον στοῶν μὲ ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν σειρὰν καταστημάτων. Αἱ πτέρυγες τῆς στοῶς θὰ εἶναι αἱ μεγαλειότεραι. Αἱ δὲ ἐπὶ τῆς λεωφόρου Ἀμαλίας χαμηλότεραι, θὰ ἀποτελοῦν εἶδος προδόμου τῶν Ἀνακτόρων. Πρὸς τὴν σημερινὴν πλατεῖαν θὰ ἄγουν κλιμακωτῶς τρεῖς κρεμαστοὶ κῆποι. Καὶ φαντασθῆτε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἐρμού τι ἐντύπωνιν θὰ κάμῃ ἢ στοὰ αὐτῆ μὲ ὠραία καταστήματα, ἐστιατόρια, μὲ τὸν κῆπον τῆς, τοὺς πίδακας, ὅπισθεν τῶν ὁποίων θὰ προβάλλουν τὰ Ἀνάκτορα. Καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν κάπως μονότονον πρόσοψιν ἤθελα νὰ ποιήσω μὲ κυπαρίσσους, αἱ ὁποῖαι νὰ τέμνουν κάπως τὴν ἀτελείωτον σειρὰν τῶν παραθύρων.»

Ὁ κ. "Οφφμαν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνέπτυξε πῶς νομίζει ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ ἐξοραίσθῃ αἱ σημεριναὶ Ἀθῆναι καί, ὡς ἐν ὀπτασίᾳ, ἤρχισε μὲ ἀκόμη μεγαλειότερον ἐνθουσιασμὸν νὰ ἐπεξηγῇ τὰ σχέδιά του διὰ τὴν νέαν πόλιν.

Τὰς νέας συνοικίας τὰς φαντάζεται ἐκτεινομένας ἀπὸ τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάπου πρὸς τὸ Φάληρον. Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τοῦ συνοικισμοῦ αὐτοῦ ὑποδεικνύει ὑπέροχον πλατεῖαν μὲ ἐπιβλητικώτατον Πάνθεον.

Εἰς τὸ Παλαιὸν Φάληρον θέλει ἐπάνω εἰς λοφίσκους κλιμακωτὴν σειρὰν ἐπαύλων.

Τὰ σχέδια τοῦ κ. "Οφφμαν, εἰκοσι περίπου εἶναι ἐκτεθειμένα ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημοσχείου Ἀθηνῶν. Δι' αὐτὰ εἰργάσθη ἰπὶ δύο ἔτη. Θὰ ἐκτελεσθοῦν; Αὐτὸ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν μέριμναν τοῦ Δῆμου κατὰ τὴν νέαν δημορικὴν περίοδον. Ἀπαιτοῦνται μεγάλα δαπάναι, αἵτινες δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ἐξυπηρεθοῦν.

Ὁ κ. "Οφφμαν πρὸς τούτοις θεωρεῖ ὅτι μόνον Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες ἔπρεπε νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν διαγωνισμὸν διὰ τὸ μέγαρον τῶν Δικαστηρίων, διότι, ὡς εἶπε, μὲ τὸν διεθνή διαγωνισμὸν ὑπάρχει φόβος νὰ μᾶς φορτώσουν δικαστικὸν μέγαρον ὠραῖον ἴσως ἀρχιτεκτονικῶς, ἀλλ' ἀκατάλληλον διὰ τὴν πόλιν μας.

ὑπὸ τοῦ μακαρίου Βικέλα προεστάθη νὰ ἀνεγερθῇ Ἡρώων, ἐπὶ τοῦ Λυκαβητοῦ. Ὁ κ. "Οφφμαν ἐρωτηθεὶς ἀπήντησε: «Πρὸς Θεοῦ, μὴ κατεστρέψῃτε τὸν Λυκαβητόν. Ἀποτελεῖ μὲ τὸν ρωμαντισμὸν τοῦ τὴν ὠραιότεραν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἀεροπόλεως.

«Μόλις τοῦ καταστρέψῃτε τὴν αἰχμηρὰν τοῦ κορυφῆν, μόλις, καὶ μὲ τὸ ὠραιότερον ἀκόμη μνημεῖον, τοῦ ἀφαιρέσῃτε τὸν εἰδυλλιακὸν χαρακτήρα τὸν ὁποῖον τώρα ἔχει, τότε ὁ Λυκαβητὸς θὰ χάσῃ ὅλον τοῦ τὸ θέλγητρον.

«Καὶ ὁ θανμάσιος αὐτὸς λοφίσκος δὲν εἶνε τὸ μικρότερον στόλισμα τῶν Ἀθηνῶν.

«Τιμήσατε τοὺς ἡρώας σας, ὅπως τοὺς ἀξίζει, ἀλλ' ἀναζητήσατε δι' αὐτοὺς ἄλλο βάθρον...»

A. K.

